

LITURGHIA DARURILOR MAI ÎNAITE SFINȚITE

Pr. Referent

Precob Marian

- 04.02.2016, Protopopiatul Dorohoi -

Cuprins.

Cuprins.....	p.2
I. Liturghia Darurilor mai înainte Sfintite. Considerații generale.....	p.3-4.
II.Liturghia Darurilor mai înainte Sfintite ca forma de manifestare a cultului.	
2.1. Originea, autorul și timpul săvârșirii ei.....	p.4-9.
2.1.1. Originea.....	p.4-5.
2.1.2. Autorul.....	p.6-7.
2.1.3. Timpul săvârșirii.....	p.7-9.
2.2. 1. Scopul săvârșirii ei.....	p.9-10.
III. Liturghia Darurilor mai înainte Sfintite – mijloc de desăvârșire spirituală a credincioșilor.	
3.1. Pregătirea preotului și a credincioșilor.....	p.10-11.
3.1.1.Pregătirea preotului slujitor.....	p.10
3.1.2.Pregătirea credincioșilor.....	p.11.
IV. Pregatirea Sf. Agnet.	
4.1. Pregătirea Sf. Agneț.....	p.11-12.
4.2. Ritualul închinării litughisitorului pentru Liturghia Sf. Darurilor.....	p.12-13.
V. Elemente care aparțin Liturghiei Darurilor mai înainte Sfintite.	
5.1. Structura generală a Liturghiei.....	p.13-18.
VI. Folosul Liturghiei Darurilor mai înainte Sfintite în viața credincioșilor.	
6.1. Istoria și explicarea riturilor principale.....	p.18-22.
6.1.1. Explicarea elementelor Vecerniei.....	p.18-20.
6.1.2. Explicarea elementelor Sfintei Liturghii.....	p.20-22.
VII. Considerații pastoral - misionare.....	p.22-24.
VIII. Bibliografie.....	p.25.

I.Liturghia Darurilor mai înainte Sfințite

Considerații generale.

Sf. Biserica a rânduit în cursul anului bisericesc anumite perioade de schimbare a vieții obișnuite a credincioșilor ei prin instituirea celor patru posturi creștine, cu scopul realizării progresului spiritual, în urcusul lor spiritual spre Dumnezeu.

Dintre cele patru posturi creștine de peste an, Postul mare ocupa în viața credincioșilor, un loc aparte, fiindcă, mai ales acum, cei mai mulți dintre credincioși se îngrijesc de sufletele lor, îndeplinindu-și menirea, mântuirea lor.

Postul mare, reprezintă pentru creștini, baie de pocăință și de reînnoire spirituală potrivit învățaturii liturgice și spirituale a Bisericii.

Caracterul celui ce postește trebuie să se schimbe în aceasta perioada a Postului mare, printr-o intensificare a vieții religioase, realizată prin Sf. Spovedanie și Sf. Împărtășanie, prin participarea la sfintele slujbe și fapte de milostenie.

Dorința credincioșilor de a se împărtăși cât mai des în Biserica primară și în zilele de luni până vineri, a dat naștere la cecea ce numim astăzi „Liturghia Darurilor mai înainte Sfințite”, denumită și cu termenul slav, Prejdeosfestania, pe scurt, Presvestenia.

Termenul de „Liturghie” este impropriu, ea fiind, de fapt, un ritual, mai dezvoltat al împărtășirii credincioșilor în cadrul Postului mare, precum și unirea parțială a Slujbei Vecerniei, a zilei următoare, cu cea a Sf. Liturghii, fără Rugăciune Anaforalei Sf. Jertfe.

Locul ei în cadrul Postului mare și timpul săvârșirii ei, sunt, în special, zilele de miercuri și vineri, dar și zilele de sâmbătă a sfinților mai importanți, în afară de zilele aliturgice, luni și marți în prima săptămână și în Vinerea Mare, dar și de Sâmbăta Bunei – Vestiri, când se săvârșește Liturghia Sf. Ioan.

Locul Liturghiei Darurilor mai înainte Sfintite, în structura Postului mare, este dat de scopul ei, împartășirea credincioșilor și în aceste zile, ajunând până spre seară, după slujba Vecerniei, atunci când nu se oficia nici o Liturghie.

II.Liturghia Darurilor mai înainte Sfintite ca forma de manifestare a cultului.

2.1. Originea, autorul și timpul săvârșirii.

2.1.1. Originea.

Al treilea formular liturgic al Bisericii Ortodoxe de Răsărit este acela al Liturghiei Darurilor mai înainte sfintite.Sf. Simeon al Tesalonicului ridică originea acestei Liturghii până în timpul Sf. Apostoli.

„ Tot ceea ce știm în această privință, este faptul că există o datină, o tradiție veche de cult, că în Postul mare, să se aducă Jertfa cea prea sfântă numai de două ori pe săptămână, sâmbătă și duminică.

Însă erau creștini care cereau împartășirea și în alte zile ale săptămânii. Pentru a îndeplini aceste cereri, obișnuiau creștinii la început să se împartășească miercuri și vineri cu Sf. Taine care se sfântesc mai înainte. De aceea, slujba la care se făcea împartășirea în felul acesta se cheamă „ Liturghia Darurilor mai înainte sfintite”.¹

Până la reglementarea, întrebuintarea și generalizarea ei din sec. al VII – lea, prin canonul 52 Trulan (692),canoanele 49 și 51 ale Sinodului local de la Laodicea (364-383), Asia Mică, hotărăsc că zilele de luni până vineri din Paștele până la Paștele să fie aliturgice, praznicul sfântilor cădea în aceste zile să fie prăznuit sâmbătă și duminică la Liturghiile depline, respective, a Sf. Ioan și a Sf. Vasile.

Sf. Biserica a îndreptat și a statornicit prin canonul 52 Trulan, următoarele „, în toate zilele postului sfintei patruzecimi să se facă Sfintita Liturghie a celor mai înainte sfintite, afară de Sâmbătă și Duminică și de sfânta zi a Bunei – Vestiri.

1.Preot Alexandru Delcea, *Liturghia Darurilor mai înainte sfintite și îndrumări tipiconale privitoare la sărbătorile din timpul Triodului*, în „ Glasul Bisericii”, anul XXIV(1968), nr. 7-8, p. 620.

„ Aceasta dispozitie avea la baza conceptia Bisericii ca Liturghia, care este moment de bucurie sufleteasca, nu se potriveste cu starea de intristare si pocainta a Postului mare(...).Cum insa erau multi credinciosi care tineau sa se impartaseasca si in timpul saptamanii si, in chip deosebit, miercurea si vinerea, s-a luat obiceiul ca sa se pastreze de la o Liturghie precedenta o parte din Sf. Daruri(Sf. Impartasanie), cu care se impartaseau cei zelosi, in acele zile, spre seara,de regula dupa slujba Vecerniei, pentru a nu intrerupe ajunarea, ceruta de felul de postire in aceasta perioada a anului.

Ea a inceput, asadar, ca un ritual al impartasirii, care era destul de simplu ca act liturgic, dar care cu vremea a capatat insemnatate si a crescut in solemnitate, dezvoltandu-se si reunind in el parti din Vecernie si Liturghie”²

Prin canoane se stabileste timpul din anul bisericesc cand sa se savarseasca aceasta liturghie in cursul Postului mare, can. 69 Apostolic si 52 Trulan

Acest ritual dezvoltat al impartasirii, aceasta Liturghie a Darurilor mai inainte sfintite, este de origine rasariteana, orientala, ierusalimiteana, aghiopolita, siriana sau bizantina, dezvoltandu-se in sec. V-VI, cel dintai document scris despre aceasta Liturghie, fiind o cronica, de origine alexandrina, anonima, denumita Cronica Pascala, scrisa in anul 645, care consemneaza introducerea de catre patriarhul Serghie al Constantinopolului a Heruvicului acestei Liturghii(Acum Puterile ceresti...), in anul 617.”³

Absenta Liturghiei Euharistice, dupa canoanele sinodului de la Laodiceea, in zilele de rand ale saptamanii din Postul mare, trebuie conceputa ca o masura pedagogica de pregatire in vederea Liturghiei Pascale si ca o extindere a „ postului euharistic” in „ postul ascetic” al Postului mare

2. Preot prof. Dr. Nicolae D. Necula, *Traditie si innoire in slujba liturgica*, Ed. Dunarea de Jos, Galati, 1996, p. 138.

3. Preot prof. Dr. Nicolae D. Necula, *op.cit.*, p. 138.

2.1.2. Autorul Liturghiei.

In ceea ce priveste autorul acestei Sf. Liturghii, traditia mai veche este foarte putin precisa : ,, unii o atribuiasf. Iacob, fratele Domnului, iar altii o puneau pe seama Sf. Petru, a Sf. Marcu, a Sf. Vasile cel Mare, a Sf. Atanasie cel Mare s.a.m.d.

Unele din manuscrisele vechi, care transmit textul acestei Liturghii, o atribuie Sf Epifanie, Episcopul Salaminei, iar altele – Sf. Gherman I, patriarhul Constantinopolului (sec. VIII). Traditia siriana o pune pe seama patriarhului Sever al Antiohiei(511-518), iar unii liturgisti apuseni o atribuie Sf. Ioan Damaschin.

Traditia majoritatii manuscriselor din sec. al XII – lea inainte, pastrata pana azi de *Liturghierul*, pune inasa aceasta Sf. Liturghie sub numele Sf. Grigorie cel Mare, supranumit Dialogul, papa a Romei (+ 604), care a stat la Constantinopol, ca apocrisiar (nuntiu, reprezentant sau trimis permanent) al papei Pelagiu al II- lea, timp de 6-7 ani (intre 578-584 sau 585).

Aceasta traditie n-are nici un temei istoric;am putea admite cel mult, si cu probabilitate, o oarecare contributie a Sf. Grigorie Dialogul la sistematizarea in scris a acestei Liturghii, pe vremea cat a stat la Constantinopol”. 4

Desi alcatuirea randuiei ei constituie o opera colectiva si anonima a Bisericii Ortodoxe intregi, asa cum este amintita si in canonul 52 al Sinodului II Trulan, din 692.”5

In multele manuscrise vechi, incepand chiar cu *Codicele Barberini*, gr. 336, din Biblioteca Vaticanului (sec.VIII-IX), si in unele din editiile *Liturghierului* grecesc, nu se mentioneaza numele traditional al autorului Liturghiei, nici in titlu si nici in apolisul ei, asa incat ea apare ca o Liturghie anonima, asa cum e consemnata si in canonul 52 al Sinodului Trulan.

4.Preot prof. Dr. Ene Braniste, *Liturgica Speciala*, Ed. Nemira, Bucuresti, 2002, p. 254.

5.Preot prof. Dr. Ene Braniste, *Liturgica Teoretica*, Editia a-II-a,E.I.B.M.B.O.R., Bucuresti,1984, p. 200.

La fel era, de altfel, si in unele editii mai vechi ale *Liturghierului* romanesc.In editia *Liturghierului* ortodox din 1987, Liturgia Darurilor avea urmatoarea denumire ,,

Dumnezeiasca Liturghie a Darurilor mai înainte sfintite, numita si a Sf. Grigorie Dialogul”.

2.1.3. Timpul savarsirii ei.

Timpul savarsirii Liturghiei Darurilor trebuie privit sub doua aspecte : in vechime si in actualitate.

„Odinioara, se pare ca Liturghia celor mai înainte sfintite era Liturghia normala(uzuala) pentru toate zilele de ajunare (de post) din cursul anului bisericesc, deci si pentru cele dinafara Paresimilor.

Marturii in acest sens avem *Cranica Pascala*, scrisa in anul 645, care afirma clar ca Prejdeosfestania se savarsea si in acele zile, dinafara Paresimilor, fara sa se precizeze care anume”.⁶ (Se crede ca ar fi vorba de ajunul Craciunului si al Bobotezei).

Sf. Ioan Damaschinul(+ 749) spune ca „ in timpul sau aceasta Liturghie se oficia in toatele zilele Postului Pastelui, afara de Sambete si duminici, precum si de saptamana Patimilor.”⁷

Dint-unele canoane atribuite patriarhului Nichifor al Constaantinopolului(806-815) reiese ca „ pe vremea acestui sfant, Prejdeosfestenia se savarsea de trei ori pe saptamana in Paresimi, dar ca, mai inainte, ea se savarsea in toate miercurile si vinerile de peste an, ca si la 14 septembrie.”⁸

Avem, de asemenea, dovezi ca ea se savarsea odinioara si miercurea si vinerea din saptamana branzei, precum si in Vinerea Patimilor; la Constantinopol, patriarhul ecumenic insusi oficia in fiecare an.

In sec.al XVII(1653) inca se mentinea acest uz la Constantinopol si Muntele Athos.

6.Preot prof. Dr. Ene Braniste,*Liturghia Darurilor mai inainte sfintite*,in „ Studii Teologice”, anul X (1958), p. 180.

7.Ibidem, p.180.

8.Ibidem, p.180.

S-a facut inasa obiceiul ca aceasta SF. Liturghie a Darurilor mai inainte sfintite sa se savarseasca miercurea si vinerea in Sf. Si Marele Post, afara de ziua de vineri din saptamana Sf. Patimi, cand nu se savarseste nicio liturghie. ”

Ea se savarseste totusi si in zilele de luni, marti si joi din Sfantul si Marele post, afara de Joia mare si atunci cand se intampla sa cada in aceste zile vreuna dintre urmatoarele sarbatori cu polieleu : Sf. Haralambie (10 februarie), Sf. Sfantit Mucenic Policarp, Episcopul Smirnei(23 februarie), Intaia si a doua Aflare a capului Sf. Ioan Botezatorul(24 februarie), Sf patruzeci de Mucenici(9martie), Sf. Grigorie Dialogul(12 martie), Inainte-preznuirea Bunei – Vestiri(24 martie) si a Sf. Calinic Cernicanul(11 aprilie), Sf. Mucenic Sava de la Buzau(12 aprilie), Sf. Ierarh Pahomie de la Gledin, Ep. Romanului(14 aprilie), Sf. Ierarh Teotim, Ep. Tomisului etc.

Se mai savarseste, de asemenea, joi, in saptamana a cincea , precum si luni,mari si miercuri in Saptamana Sf. Patimi.

La manastiri ea putand fi savarsita in toate cele cinci zile ale saptamanii, in afara de zilele aliturgice sau cu Liturghie deplina enumerate mai sus.Totusi, ea se savarseste si in unele catedrale si parohii.

Se oficiaza inca in Biserica Romano-Catolica, precum si unii eterodocsi rasariteni uniti cu Roma(ca de exemplu, Maronitii), o singura data pe an si anume in Vinerea Patimilor.

Desi in privinta tipicului nu domnea o uniformitate absolute generala, totusi, in Postul mare, randuiala slujbei din cele doua zile,miercuri si vineri, era bogata in lecture biblice si comentarii intinse asupra lor, incadrata intre psalmi si rugaciunile din slujba Ceasurilor.

Dupa informatiile lasate de istoricul Socrate, la Alexandria si la Roma, slujba bisericeasca a acestor doua zile se caracterizeaza prin elemente didactice mentionate mai sus, in timp ce la Antiohia, Ierusalim, ca si in Africa de nord, pe vremea lui Tertulian, se oficia si Liturghia Euharistica, adica Liturghia cu sfintirea Darurilor, ca duminica.

Credinciosii obiectau insa ca , prin impartasirea de la sfarsitul Liturghiei, din aceste zile, savarsita dimineata, sunt expusi sa intrerupa ajunaarea inainte de termenul ei(ora a IX-a = 3 p.m.). Ca atare, ei considerau ca un astfel de scrupul poate fi impacat ori absentand de la serviciul divin, ori abtinandu-se de la impartasire, daca participau la Liturghie”⁹

Este clar ca, la origine, a fost intr-adevar conceputa si practicata ca o randuiala legata de serviciul serii si anume dupa ceasul al noulea, scopul era impartasirea credinciosilor.

Savarsita in continuarea vecerniei, Liturghia aceasta era deci, o liturghie *vesperala*(de seara), cum arata pana astazi unele din rugaciunile ei, de exemplu, ectenia cererilor *Sa plinim rugaciunea noastra cea de seara(...)*; rugaciunea cantata dupa psalmi *Sa se indrepteze(...)*care se referee la *...ridicarea mainilor mele, jertfa de seara.*

„Cand credinciosii au renuntat la practica ajunarii de miercuri si vineri, a trebuit ca Liturghia Darurilor sa se savarseasca dimineata, atragand dupa sine si Ceasul al –IX – lea si Vecernia.

In concluzie,socotim ca este bine sa se pastreze randuiala actuala a savarsirii acestei Liturghii, in cadrul diminetii, unita cu Ceasul al- IX – lea si Vecernia.”¹⁰

Tipicul Sf. Sava prescrie aceasta Sf. Liturghie pentru zilele de miercuri si vineridin primele sase saptamani ale Postului mare si in primele trei zile ale saptamaanii Patimilor.

2.2. Scopul savarsirii ei.

Sf. Liturghie este centrul si coroana cultului ortodox, intrucat se dobandeste pentru toti membrii ei, unirea cu Hristos, mai ales acum in vremea Postului mare.

Scopul essential al Liturghiei Darurilor mai inainte sfintiteera si este, impartasirea credinciosilor.

9. Preot prof. Petre Vintilescu, *Ora sau vremea din zi pentru savarsirea Liturghiei Darurilor mai inainte sfintite*,in „ Studii Teologice”, anul IV(1952), nr... 1-2, p. 69.

10. Preot prof. Dr. Nicolae D. Neacula, *op. cit.*,p. 141.

Rezervata slujbei de seara, Cuminicarea cu Darurile mai inainte sfintite s-a dezvoltat, asadar, intr-o celebrare mai solemnna dupa modelul celebrarii vesperale a Liturghiei Sf. Vasile.

Astazi Liturghia Darurilor are totusi o importanta liturghica si in mamastiri si in unele parohii, fiind savarsita, in special, miercurea si vinerea din postul mare, potrivit reglementarii canonului 52 de la sinodul Trulan (692).

III. Liturghia Darurilor mai înainte sfintite – mijloc de desavarsire a spirituala a credinciosilor.

3.1. Pregatirea preotului si a credinciosilor.

3.1.1. Pregatirea preotului slujitor.

Chiar daca Cinstitele Daruri sunt sfintite anterior, preotul trebuie si la Liturghia Darurilor sa manifeste aceeasi atentie si frica de Dumnezeu, sa se preocupe de aceeasi pregatire trupeasca si sufleteasca, ca si la celelalte sf. Liturghii :

- abstinenta sexuala;
- ferirea de imbuibare cu mancare, betie si fumat;
- imbaierea;
- tinuta vestimentara si decenta.
- pacea supletului;
- marturisirea pacatelor;
- rugaciunea personala(pravila personala a preotului – canonul – pe zile saptamanii.

Preotul slujitor mai trebuie sa fie atent la pastrarea curate a obiectelor de cult necesare savarsirii Sf. Liturghii, cat si la verificarea zilnica a Sfantului Agnet.

3.1.2.Pregatirea credinciosilor.

Credinciosii care se vor impartasii in cadrul Liturghiei Darurilor, trebuie sa indeplineasca aceleasi conditii ale curatiei sufletesti si trupesti, ca si la celelalte doua Sf. Liturghii depline, a Sf. Vasile si a Sf. Ioan.

Dintre conditiile de indeplinit, enumeram :

- iertarea reciproca;
- spovedania;

- ajunarea;
- canonul de pocainta.

La ea pot participa si credinciosii care nu se impartasesc, nu doar din curiozitatea slujbei, ci si din evlavie, pentru a-si spori pregatirea duhovniceasca.

In concluzie, aceasta dubla pregatire, trupeasca si supleteasca, a preotului si a credinciosului, creaza, mai ales, in fiinta sacerdotiului, acea ambienta, atmosfera sau dispozitie sufleteasca de elevatie, de smulgere din preocuparile tereste si cotidiene, precum si de multumire sufleteasca.

IV. Pregatirea Sf. Agnet.

4.1. Pregatirea Sf. Agnet.

„ Pentru savarsirea *Mainainte Sfintitei*, preotul trebuie sa aiba grija inca din saptamana anterioara sa-si pregateasca prescurile necesare Sf. Liturghii a Sf. Ioan si a Sf. Vasile, pentru scoaterea respectivelor Sf. Agnete, cate Sf. Litughii are a savarsi, in saptamana urmatoare, dar si in functie de sarbatorile sf. cu polieleu, amintite.

Liturghia Darurilor, dupa observatia din titlu, este lipsita de partea esentiala si caracteristica Liturghiei propriu-zise si anume Jertfa, adica sfintirea si prefacerea Darurilor, insotita cu rugaciunea respective (Anafora) si cu tot ritualul pregatirii ei (Proscomidia si toata partea intraeductiva a Liturghiei credinciosilor, dintre Heruvic si Rugaciunea Anoforalei).

„ Scoate, asadar, dupa randuiala, mai intai Sf. Agnet petru Liturghia din acea duminica si, il aseaza pe sf. Disc, il junghie crucis si zice cele cuvenite, dupa obicei.

Scoate apoi celelalte, unul dupa unul, urmand la fiecare randuiala dumnezeiestii Proscomidii, ca si la cel dintai, si le aseaza cu pecetea in sus pe sf. Disc, langa cel dintai, ori peste acesta, daca sf. Disc este prea mic.

Zicand apoi : *Si unul din ostasi cu sulita coasta Lui a impuns...* impune fiecare Sf. Agnet in parte, cu sf. Copie, sub IIS, turnand vin si apa in sf. Potir, zicand obisnuitele cuvinte.

Iar la vremea cuvenita le acopera cu sf. Acoperaminte si le tamaiaza, zicand rugaciunea punerii – inainte.”¹¹

Ele sunt transportate pe sf. Masa la Vohodul Mare. La epicleza, pr. Zice, ca de obicei : *Si fa adica painea Aceasta...* iar nu Painile acestea, caci Unul este Hristos. Iar cand va fi sa le inalte la *Sfintele Sfintilor*, le inalta impreuna. Dupa frangere si turnarea caldurei, se uneste cu Sf. Sange, fie prin afundare, fie prin turnare, cu foarte mare grija, fara sa cada vreo particica din ele.

Dupa aceea, le aseaza unul dupa altul in cutia Sf. Chivot, cu toata luarea aminte, apoi, se impartaseste, preotul si credinciosii, savarsind Dumnezeiasca Liturghie.

Este recomandabil ca preotul sa cerceteze Sf. Agnet sau Sf. Agnete, in fiecare zi.

4.2. Ritualul inchinarii liturghisitorului pentru Liturghia Sf. Darurilor.

In ziua savarsirii Liturghiei Darurilor, se savarsesc mai inainte Laudele zilnice premergatoare, adica : Miezonoptica, Utrenia Ceasurile(I.III.VI.IX) si Obednita.

11. *Liturghier*, E.I.B.M.B.O.R., Bucuresti, 1956, p. 254.

La Ceasul al IX – lea are loc inchinarea preotului liturghisitor, dupa rugaciunea *Stapane, Doamne, Iisuse Hristoase...*, dupa randuiala obisnuita, dar fara a rosti rugaciunile obisnuite la sf. icoane.

Apoi imbraca sf. vesminte de culoare neagra, daca are, numai binecuvantandu-le si sarutandu-le, rostind doar *Domnului sa ne rugam!*. Se spala □ naph maini, fara a zice rugaciunea.

Liturghierul precizeaza, ca preotul si diaconul nu se inchin la icoane si se zice doar *Pentru rugaciunile Sf. Parintilor nostril...*

Liturghica Speciala si Liturghica Teoretica, prevad rugaciuni obisnuite la spalarea mainilor inainte de inceperea Liturghiei.

Apoi se rosteste otpustul mic al Obednitei.

V. Elemente care apartin Liturghiei Darurilor mai inainte inainte Sfintite.

5.1. Structura generala a Liturghiei.

Liturghia Darurilor mai inainte sfintite are o structura proprie. Ea este o combinatie a doua slujbe : Vecernia si Litughia.

Liturghia Darurilor se combina cu Vecernia zilei urmatoare.

Partea ei de la inceput, pana la primul vohod, nu este altceva, decat prima jumatate a Vecerniei, cu deosebirea ca binecventarea de la inceput este ca la Liturghie. Psalmii Catismei XVIII (119-133, numiti si cantarea treptelor), impartiti in trei stari, tin locul celor trei Antifoane de la inceputul Liturghiei.

Vohodul cel mic de la Liturghie e inlocuit cu cel de la Vecernie, iar in locul Apotolului si a Evangheliei de la Liturghia obisnuita, cand lipsesc, sunt inlocuite cu din Vechiul Testament(Paremiile).

A doua parte a Liturghiei Darurilor este de fapt randuiala Liturghiei obisnuite, incepand de la ectenia intreita (sau de la Apostol, in zilele cand avem Apostol si Evanghelie), cu urmatoarele caracteristici :

- Vohod cu Sf. Evanghelie, la sf. cu polieleu si in primele trei zile ale Saptamanii patimilor.
- Ritualul luminii, *Lumina lui Hristos lumineaza tuturor*, dupa al doilea prochimen, al paremiei I., cu sfesnic si cadelnita;
- *Sa se indrepteze rugaciunea mea...*(Ps. 140), cantata dupa a doua Paremie sau Paremiile sfantului, preot si strana, cu stihuri, ca la slujba Invierii, inconjurand sf. masa;

- *Apostol si Evanghelie*, daca sunt;
- Rugaciuni specifice, la ectenia intreita, ectenia celor chemati si ecteniile credinciosilor, cu ecfonisul : *Dupa darul Hristosului Tau....*
- Heruvic propriu *Acum Puterile Ceresti...*; cu sf disc in mana dreapta, iar sf. potir in mana stanga, fara sa zica nimic, doar, binecuvantandu-i.
- Lipseste *Epicleza*, adica Rugaciunea Sf. Jertfe, precedata de ecteniile, raspunsurile mari, crezul.
- Cerere modificata la ectenia de dupa Axionul liturghiilor depline, *Pentru Cinstitele si mai inainte Sfintitele Daruri ce sunt puse inainte, Domnului sa ne rugam(...)*.
- La atingerea Sf. Agnet, *Sa luam aminte! Cele mai inainte sfintite, Sfintele Sfintilor.*
- Rugaciunea Amvonului proprie: *Stapane, Atottiitorule...*;
- Rugaciunea la potrivirea Sfintelor : *Doamne, Dumnezeul...*
- Apolisul Sf. Liturghii : ...la care pomenim intai pe sfantul zilei in care ne aflam, apoi pe cel al zilei urmatoare(a carui Vecernie am facut-o cu Liturghia), iar ca autor(traditional) al Liturghiei il pomenim pe Grigorie Dialogul, episcopul Romei...
- Anafora este sfintita la Axionul Liturghiei din prescura din care s-a scos si s-a sfintit Sf. Agnet, pastrata intr-un acoperamant sau intr-o panza curate, taiate si impartite, la aceasta Liturghie.

Schema randuiei Liturghiei Darurilor mai inainte sfintite.

Preotul:	Binecuvantarea mare(ca la Sf. Liturghie).
Cantaretul :	Veniti sa ne inchinam(de trei ori) si Psalmul CIII. Preotul citeste, in taina, din fata sf. mese, utimele patru rugaciuni ale Vecerniei.
Preotul (din altar) ori diaconul din mijlocul bisericii.	Ectenia mare.Se deschide dvera.
Cantaretul:	Catisma a XVIII-a (Ps. CXIX-CXXXIII).- starea I-a. Preotul citeste rugaciunea antifonului I, desface sf.antimis si □napho sf. disc, cu acoperamantul si steluta, de la proscomidiar la sf.masa.
Preotul:	Ectenia mica.(dvera deschisa).
Cantaretul:	Starea a doua a Catismei(dvera inchisa) Preotul citeste rugaciunea antifonului II si pune Sf. Agnet, pe sf. disc.
Preotul:	Ectenia mica. Se deschide dvera.
Cantaretul:	Starea a treia a Catismei(dvera inchisa). La cuvintele <i>Inchina-ne-vom la locul unde au stat picioareleLui...</i> , se face tacere,se suna clopotelul, preotul duce Sfintele de la sf. masa la proscomidiar, apoi strange sf. antimis si citeste rugaciunea antifonului III. Cantaretul termina de citit starea a treia a Catismei.
Preotul:	Ectenia mica. Se deschide dvera.
Preotul:	<i>Doamne, strigat-am...</i> pe glasul stihirilor din Triod.
Cantaretul:	<i>Sa se indrepteze...</i> cu sihurile si stihirile din Triod (si din Minei,la sfinti cu polieleu).

Preotul:	Preotul cadește toată biserica. Vohod cu cadelnita sau cu sf. Evanghelie (la sfinti cu polieleu și în Săptămâna Patimilor).
Cantaretul:	Lumina lina! (citit). Prochimenul I (Triod). Paremia I (Triod). Prochimenul II (Triod).
Diaconul sau Cantaretul:	Poruciti!
Preotul:	(cu sfesnicul și cadelnita): <i>Intelepciune drepti! Lumina lui Hristos, lumineaza tuturor.</i>
Cantaretul:	Paremia a II-a. (și paremiile zilei din Minei, dacă sunt).
Preotul:	<i>Sa se indrepteze...</i> , cu cadirea sf. mese, stihurile respective și metanii.
Cantaretul:	Apostol (dacă este).
Preotul:	Evanghelie (dacă este). Se închid sf. uși. Ectenia întreită. Ectenia pentru catehumeni. Ectenia pentru cei chemați la botez. (din miercură săptămânii a IV-a). Ecteniile pentru credincioși, cu rugăciunile specifice Liturghiei Darurilor, cu ecfonisul special <i>Dupa darul Hristosului Tau...</i> Heruvicul <i>Acum Puterile ceresti...</i>
Cantaretul:	Cadire mica.
Preotul:	Vohodul mare adică <u>iesirea cu Sfintele, în liniste deplina, cu inversarea sf. vase!</u>

Cantaretul:	Partea a doua a Heruvicului <i>Cu credinta si cu dragoste...</i>
Preotul:	Ectenia cererilor <i>Sa plinim rugaciunea noastra cea de seara Domnului.</i> , cu ecfonisul de introducere a Rugaciunii <i>Tatal nostru...</i>
Cantaretul:	<i>Tatal nostru...</i> rostit sau cantat.
Preotul:	Doua ecfonise, cu rugaciunile respective. <i>Sa luam aminte! Cele mai inainte sfintite, Sfintele Sfintilor.</i> , fara inaltare, facandu-se doar atingerea Sf. Agnet, cu mana dreapta. Impartasirea preotului (si a diaconului, daca slujeste).
Cantaretul:	Chinonicul <i>Gustati si vedeti, ca bun este Domnul. Aliluia.</i>
Preotul:	Introducerile pentru impartasirea credinciosilor. <i>Cu frica de Dumnezeu...</i> , si celelalte. <i>Bine-voi cuvanta pe Domnul in toata vremea...</i> Ectenia de multumire <i>Drepti, primind....</i> Rugaciunea Amvonului speciala <i>Stapane, Atottiitorule....</i>
Cantaretul:	<i>Fie numele Domnului binecuvantat....</i> Psalmul XXXII.
Preotul:	Preotul citeste, in taina, la proscomidiar, rugaciunea la potrivirea Sfintelor : <i>Doamne, Dumnezeul □naphor...</i> Apolisul zilei. <i>Pentru rugaciunile Sf. Parintilor nostri....</i> Amin.
Cantaretul:	Se imparte credinciosilor.
Preotul:	Se consuma Sfintele IIS, (NI si KA ramase dupa impartasirea credinciosilor), precum si vinul binecuvantat!

	Rugaciunile de multumire. Dezbracarea vesmintelor. Spalarea mainilor.
--	---

VI. Folosul Liturghiei Darurilor mai inainte sfintite in viata credinciosilor.

6.1. Istoria si explicarea riturilor principale.

6.1.1. Explicarea elementelor Vecerniei.

Liturghia Darurilor reprezinta modelul desavarsit al Liturghiei vesperale, adica al Liturghiei unite cu Vecernia, savarsita dupa apusul soarelui, al 12-lea ceas din zi (6.00 p.m.), la aprinsul lumanarilor, pana la miezul noptii, ca ofranda de multumire pentru ziua incheiata.

Dupa cum am vazut in vechime si Liturghiile Sf. Ioan si Vasile, se savarseau uneori seara, tot unite cu Vecernia, la datele prevazute si azi in *Tipicul cel Mare* din Triod si in alte carti de slujba, adica ajunul Craciunului si al Bobotezei, Joia si Sambata Patimilor, precum si cazul cand Buna – Vestire cade intr-una din zilele de rand din Paresimi.

Importanta rugaciunii de seara, atat pentru evreii convertiti (iudeo-crestini), cat si pentru crestinii din biserica primara este data de identificarea lui Hristos cu lumina spirituala si vesnica, pe care, „intunericul nu a cuprins-o”.¹²

Vecernia evoca istoria sfanta a mantuirii, vremea revelatiei nedepline, dinainte de venirea Mantuitorului, a elementului vechi-testamentar, reprezentat prin psalmii mesianici, pentru obtinerea indurarii, milei si ajutorului necesar fericirii omului

Cele sapte rugaciuni ale Vecerniei, numite si rugaciunile de la aprinsul luminii, cu multumire pentru ziua care a trecut si de cerere pentru noaptea ce vine.

Semnificatia vohodului Vecerniei este completata si, in acelasi timp, confirmata de imnul de prea frumoasa inspiratie lirica *Lumina Lina...*, ne releva realitatea mantuirii prin intruparea lui Hristos „Soarele dreptatii”, rasarit lumii prin nasterea din Fecioara Maria.

Vechimea imnului *Lumina lina...* este confirmata si de faptul ca-l gasim, ca parte a randuiei Vecerniei, si, in riturile liturgice ale Bisericii orientale necalcedoniene, adica la monofizitii sirieni(iacobiti) si egipteni(copti), cu mici variatii de text, deci, de pe vremea discutiilor trinitare si hristologice din secolele III.IV.

Asadar, Lumina evocata de acest imn este Hristos „, lumina lumii”.

Prochimele, paremiile, precum si ritul luminii, sunt o amintire a vechii cateheze prebaptismale.

Typikonul de la Mesina prescrie ritul *Lumina lui Hristos, lumineaza tuturor!* numai pentru primele trei zile ale Saptamanii Patimilor, atunci cand comunitatea, inclusiv catehumenii, se pregateste sa retraiasca cu intensitate maximala Patima lui Hristos.

Marturii despre vechimea si existenta lui gasim la Sf. Vasile cel Mare, crestina Egeria(Etheria), in Ierusalim etc.Reminiscente ale acestui stravechi rit al luminii s-au pastrat nu numai in ritul liturgic bizantin, ci si in toate riturile rasaritene(armean, sirian, maronit, chaldean sau persan).

12. *Sfanta Scriptura sau Biblia*, E.I.B.M.B.O.R.,Bucuresti, 1968, p.1197.

Mai stearsa s-a pastrat amintirea lui in ritualele liturgice apusene, respectiv, in ritul roman, el apare numai in ajunul Pastelui, iar in cel mozarab(gotohispanic) exista o ofranda a luminii, cu exclamatia *In numele Domnului nostru Iisus Hristos, lumina cu pace*, la care poporul raspunde *Sa multumim lui Dumnezeu*.

Cantarea *Sa se indrepteze...* apare intr-o cronica bizantina din secolul VII, inainte de anul 617, fiind incheierea partii vesperale a Liturghiei Darurilor mai inainte sfintite, constituind un dublet al versetelor 2-4 ale Psalmului 140, numit in *Constitutiile*

Apostolice(Cartea VIII, cap. 35) : epilhnios = lucernare, fiind psalmul de la aprinsul luminilor de seara, ca insotitor al ritului cadirii.

Dupa parerea unor litugisti, aceasta cantare corespunde cantarii *Aliluiarion* sau *prochimenului* dinaintea Apostolului de la Liturghie.El s-a dezvoltat intai la marea biserica din Constantinopol, Sf. Sofia, care l-a preluat poate din Siria(Antiohia).

Tipicile de mai tarziu precizeaza in sa ca, in zilele din afara postului mare in care se oficia aceasta Liturghie, de exemplu, miercurea si vinerea din saptamana branzei, nu se canta.

Un asemenea dublet al psalmului vesperal gasim si in ritul armean (cu ritul luminii si cadirea).

6.1.2.Explicarea elementelor Sfintei Liturghii.

Cele doua rugaciuni speciale de la ecteniile pentru credinciosi sunt puse in legatura nemijlocita cu Cumunicarea, ca sustinere a efortului de redresare si restaurare duhovniceasca intreprins in timpul postului mare, punandu-se accent pe curatirea de patimi.

Importanta Vohodului mare este data de faptul ca ,, nu parga creatiei e adusa acum la altar intr-o miscare de concentrare, in fiecare trebuie sa se insereze pentru a se oferi simbolic jertfa pe sine insusi, ci acum se arata Trupul euharistic al lui Hristos cel inviat.

Procesiunea intrarii reprezinta, prin urmare, o adevarata teofanie care anticipeaza *tainic* a doua venire(...), imnul incheindu-se cu intreitul *Aliluia*, ce constituie originea imnului intrarii celei mari.”¹³

Ectenia de dinaintea *Tatalui nostru...*, cu modificarile aratate, se rosteste acum dupa cantarea Heruvicului special *Acum Puterile ceresti...*, cu rugaciunea tainica mai lunga, dact pe aceeasi tema ca la Liturghia Sf. Ioan.

Desi credinciosii sunt pregatiti in vederea Cumunicarii, e potrivit sa li se sugereze ca Euharstia e o consecinta a Invierii si ca, asadar, nu i se va putea da intrega ei stralucire decat dupa Paste.

„ Aceste detalii au o mare importanta in psihologia postului mare, caci permit mentinerea unui echilibru subtil intre intristarea legata de timpul postului si bucuria Euharistiei.”¹⁴

Privitor la impartirea Sfantului Agnet in patru parti si asezarea lor crucis, Sfantul Simeon Tesaloniceanul, zice asa : „ Deci, - sfintitul liturghisitor – imparte Painea in patru si o aseaza in chipul crucii, vazand intru aceasta pe Iisus cel rastignit. Nu poate fi vedere mai mare si mai minunata ca aceasta unde se vede Dumnezeu cel inalt, smerindu-Se pentru noi in acest chip.

Aceasta sfarmare si impartire in patru, in forma Sf. Cruci, inchipuieste cum ca stand Hristos rastignit pe cruce, a sfintit patru parti ale lumii. Si iarasi arata ca stand cu mainile intinse pe cruce, a adunat la Sine si a cuprins pe toti cei din patru parti ale lumii”.¹⁵

Ultima particularitate a Liturghiei Darurilor mai inainte sfintite e rugaciunea Amvonului , care difera de rugaciunea de multumire obisnuita.

13.Makarios Simonopetritul, *Triodul explicat. Mistologia timpului liturgic*, trad. in romana de Ioan I. Ica, Editura Deisis, Sibiu, 2000, pp. 223-224.

14.Ibidem, p. 224.

15. Protos. Nicodim Mandita, *Dumnezeiasca Liturghie cu insemnatatea ei*, Editura Buna- Vestire, Bacau, 1994, pp. 521 -522.

„ Ea joaca un rol hotarator in celebrare, fiindca precizeaza semnificatia Cuminicarii in postul mare.

Aceasta este acordata acum de Biserica ca o ingaduinta, pentru a da credinciosilor puterile duhovnicesti necesare atingerii tinteii alergarii lor; astfel, aceasta ultima rugaciune e un rezumat al intregii spiritualitati a Triodului in cele doua dimensiuni majore ale sale : lupta impotriva patimilor si pregatirea in vederea Pastelui”.¹⁶

Liturghia Darurilor se incheie cu o concediere (apolyxis) comuna ultimei parti a Vecerniei, psalmul 33: *Binecuvanta-voi pe Domnul...* care figureaza in timpul obisnuit in oficiul Tipica(Obednita), in vechime, insotind distribuirea anaferei.

Cele doua dimensiuni obisnuite ale oficiului vesperal : pocainta de la sfarsitul zilei si tema luminii de seara, icoana a lui Hristos, Lumina vesnica, sunt atunci adoptate oficiului Cuminicarii din cadrul acestei liturghii.

Transformandu-se, dintr-un simplu oficiu de Cuminicare privata, intr-o *Liturghie*, extreme de solemnizata, acesta permite credinciosilor sa se cuminece in zilele de post, fara a suprima insa cu totul atmosfera penitentiala proprie Postului mare.

Valoarea eshatologica a Euharistiei se restrange, asadar, atunci putin in favoarea aspectului ei de *pregatire* si sustinere a efortului ascetic.

VII. Consideratii pastoral - misionare.

Valoarea eshatologica a Euharistiei, scoasa in evidenta de Mantuitorul Hristos, potrivit poruncii Sale : „, Caci de cate ori veti manca aceasta paine si veti bea acest pahar, moartea Domnului vestiti pana cand va veni.”¹⁷, precedat de indemnul „, Sa se cerceteze insa omul pe sine si asa sa manance din paine si sa bea din pahar.”¹⁸, se arata, in special, in timpul saptamanilor postului mare, cand, potrivit uneia din poruncile Bisericii, cei mai multi dintre credinciosi se impartasesc.

16. Makarios Simonopetritul, *op. cit.*, p. 224.

17. *Sfanta Scriptura* sau *Biblia*, p. 1288.

18. *Ibidem*, p.1288.

Insa caracterul festiv al Sfintei Liturghii euharistice, respectiv, a Sfintei Euharistii, nu se potrivea insa cu zilele postului mare, care sunt zile de intristare, de post si de pocainta.

De aceea, s-a ajuns la oficierea Liturghiei Darurilor mai inainte sfintite in zilele de luni pana vineri, in saptamanile postului mare, care, la origine, a fost si este, de fapt, un ritual dezvoltat al impartasirii credinciosilor.

Liturghiei Darurilor mai inainte sfintite a aparut in viata liturgica a Bisericii ca urmare a cererilor venite din partea celor mai multi credinciosi, care ajunau si in zilele saptamanii si care doreau sa se impartaseasca si-n aceste zile.

Timpul savarsirii ei, si anume seara, este dat de neintreruperea ajunarii credinciosilor, in special, miercurea si vinerea, cand se savarsea aceasta Liturghie, unita cu Vecernia zilei urmatoare, urmand ca Liturghiile Sf. Ioan si a Sf. Vasile, sa fie savarsite dimineata.

Deci, in acelasi timp, pentru a impaca rigurozitatea ajunarii, din zilele de miercuri si vineri, cu dorinta credinciosilor de a se impartasi chiar si-n aceste zile, formandu-se obiceiul de a se pastra in biserici o parte din Darurile mai inainte sfintite de la una din liturghiile oficiate sambata si duminica, pentru a-I impartasi pe credinciosi in cursul saptamanii sau, chiar date lor, dupa marturia lui Tertulian, in care nu se savarsea Liturghia deplina (conf. canoanelor 49 si 51 ale Sinodului de la Laodiceea (364-383), Asia Mica.

Ritualul impartasirii din aceste zile neliturgice, destul de simplu la inceput, a fost inconjurat treptat de o solemnitate din ce in ce mai accentuate, dand nastere la ceea ce numim astazi Liturghia Darurilor mai inainte sfintite., oficiata, in biserica primara, seara, dupa Ceasul al IX-lea, unita cu Vecernia care urma, devenind o slujba nocturna.

Astazi, ea se savarseste in bisericile parohiale, in catedralele chiriarhale, precum si in manastiri, dimineata, in jurul orei 9.00, ca si celelalte Sf. Liturghii.

In concluzie, ea s-a definitivat, ca randuiala tipiconala, peste tot in rasarit prin canonul 52 al Sinodului II Trulan, 692, consfintindu-se oficial intrebuintarea si generalizarea ei pentru postul Paresimilor, afara de sambete, diuminici, sarbatoarea Bunei- Vestiri(25 martie), Joia mare si vinerea seaca (zi aliturgica), devenind Liturghia normala a postului mare.

Liturghia Darurilor impresioneaza si astazi, prin frumusetea riturilor principale prezente in randuiala ei, respectiv, *Lumina lui Hristos lumineaza tuturor!* si *Sa se indrepteze...*, precum si frumusetea rugaciunilor citite in taina de preot, unele diferite de ale Sf. Liturghii.

Prin urmare, Liturghia Darurilor este o rugaciune mai dezvoltata adresata lui Dumnezeu chiar si in forma aceasta, bogata in adevaruri crestine, frumos redade prin cele doua rituri speciale, facand trecerea de la lumina naturala, create de Dumnezeu, la lumina

spirituala, adusa de Hristos si, de la prefigurarile Vechiului Testament, la adevarurilor fundamentale ale Noului Testament, culminand in Hristos Euharistic.

Odata cu diminuarea evlaviei credinciosilor, se savarseste din ce in ce mai rar.

Liturghia Darurilor este, printre altele, un mijloc de pastorie, de sensibilitate in credinta a credinciosilor, mai ales in postul mare, si de a se uni cat mai des cu Hristos, prin Sf. Impartasanie, in Biserica Sa.

Bibliografie.

1. Preot Alexandru Delcea, *Liturghia Darurilor mai inainte sfintite si indrumari tipiconale privitoare la sarbatorile din timpul Triodului*, in „Glasul Bisericii”, anul XXIV(1968), nr. 7-8.

2. Preot prof. Dr. Nicolae D. Necula, *Traditie si innoire in slujba liturgica*, Ed. Dunarea de Jos, Galati, 1996.

3. Preot prof. Dr. Ene Braniste, *Liturgica Speciala*, Ed. Nemira, Bucuresti, 2002.

4. Preot prof. Dr. Ene Braniste, *Liturgica Teoretica*, Editia a-II-a, E.I.B.M.B.O.R., Bucuresti, 1984.

5. Preot prof. Dr. Ene Braniste, *Liturghia Darurilor mai inainte sfintite*, in „ Studii Teologice”, anul X (1958).
6. Preot prof. Petre Vintilescu, *Ora sau vremea din zi pentru savarsirea Liturghiei Darurilor mai inainte sfintite*, in „ Studii Teologice”, anul IV(1952), nr. 1-2.
7. *Liturghier*, E.I.B.M.B.O.R., Bucuresti, 1956.
8. *Sfanta Scriptura sau Biblia*, E.I.B.M.B.O.R., Bucuresti, 1968.
9. Makarios Simonopetritul, *Triodul explicat. Mistologia timpului liturgic*, trad. in romana de Ioan I. Ica, Editura Deisis, Sibiu, 2000.
10. Protos. Nicodim Mandita, *Dumnezeiasca Liturghie cu insemnatatea ei*, Editura Buna- Vestire, Bacau, 1994.